

מראי מקומות - יומא

כז:

שסובר שלענין סידור המערכה אין צריך כהונה כלל.

ו. וכי יש לך עבודה שכשרה בלילה ופסולה בזר

תמה הגבורת ארי (לעיל כד), שהרי ניסוך המים היא עבודת לילה, שכשרה בלילה, ומכל מקום אמרו לעיל שלדעת הכל זר המנסך מים חייב מיתה. וכתב, שמרש"י בתענית משמע שלא גרס ל'ונסכיחם אפילו בלילה', ואם כן יש לומר שסובר שניסוך המים פסול בלילה.

ובחידושי ר' מאיר שמחה (סוכה מח.) הביא את דברי הריטב"א בסוגייתנו, שהקשה שהרי לגבי הזר הקרב יומת לא כתוב 'יום', ואם כן מנין לנו שרק על עבודת היום חייב מיתה. ותירץ שכיון שעיקר הקרבנות אינו אלא ביום, כפי שכתוב (ויקרא ז לח) 'ביום צוותו את בניו', אי אפשר להחשיב את עבודת הלילה כעבודה גמורה כדי לחייב עליה מיתה. ולפי זה ביאר ר' מאיר שמחה, שאין הזר חייב מיתה על עבודת של יום אלא כשעיקר עבודת הקרבן היא ביום, אבל בניסוך המים, שכל העבודה היא בלילה, חייב מיתה אף אם היא כשרה בלילה, לפי שהיא עבודה חשובה.

וכעין זה תירץ החזון איש, שמה שזר אינו חייב מיתה על עבודת לילה הוא רק במה שהכשרות בלילה הוא מחמת גריעות העבודה, אבל אם יש דין שהעבודה צריכה להיות בלילה, כבהקטר אברים שהיא סוף עבודת היום, או תרומת הדשן שהיא תחילת עבודה היום, יש חיוב מיתה אף בעבודת לילה, וגם ניסוך המים הוא כן.

ז. תחלת עבודה דימא היא

תמה התוספות הרא"ש, שהרי תרומת הדשן קודמת לסידור המערכה, וכיצד שייך לומר שתרומת הדשן היא תחלת עבודת היום, ואילו סידור מערכה הוי עבודת לילה. ותירץ, שכיון שבקדשים הלילה הולך אחר היום שלפניו, והקטרת האברים והפדרים בלילה היא של הקרבנות של אתמול, וכמה פעמים צריך לסדר המערכה בלילה, לכך אין סידור המערכה חשוב עתחילת עבודת היום. אבל תרומת הדשן אינה שייכת ליום שלפניו, והיא תחילת עבודה לצורך היום, שמכשירה את המערכה להקטרת היום, והלכך זה חשוב כתחלת עבודת היום.

ח. אשתמיטתיה הא דתניא וכו'

הקשה השפת אמת, מנין לגמרא שאשתמיטתיה, הלא יש לומר שקושיית רבא היא על קודם התקנה של תרומת הדשן, שלא היה לזה כלל פייס, כפי שמשמע בתחילת הפרק, ועל זה הקשה רבא, מדוע מתחילה לא היה בה פייס, כיון שעבודת היום היא, והניח בצריך עיון.

ט. הך דאית לה תקנתא לא קתני

פירש רש"י, אם סידרן בלילה, פורקן וחוזר וסודרן ביום. ודייק המקדש דוד (ל"ב, ד'), שסובר רש"י שסידור שני גזרי עצים קודם שהציתו את המערכה באש, לפי שאם סידור שני גזרי עצים היה לאחר שהציתו את המערכה באש, ונותנן על המערכה דלוקה, לא שייך לומר שאם סידר בלילה יש לו תקנה לפורקה ולחזור ולסדרן ביום, שהלא כבר יתעכלו. אבל הביא מהכסף משנה (תמידין ד', ה') בשם הריטב"א בשם רש"י, שנתנית העצים שם היא לאחר שסידר המערכה והדליקה, ואם כן מבואר להיפך, שנתנית שני גזרי עצים היה לאחר ההדלקה, וצ"ע.

א. כיצד הוא עושה פורקה זר וסודרה כהן

פירש הריטב"א להכשיר המערכה, אבל מיתה כבר נתחייב. וכן כתב בתוספות הרא"ש, אמנם צידד שאולי אינו חייב מיתה, לפי שכל זמן שלא הקטירו עליה אינה עבודה גמורה, אולם נטה לומר שחייב.

ב. פורקה זר וסודרה כהן

במקדש דוד (ט"ו, א') כתב לחקור בכל עבודת פסולים, האם הביאור בפסול הוא שהרי זה כאילו לא נעשה שום עבודה, או שחל פסול בקרבן עצמו. וכתב שנפקא מינה בעבודה שאפשר לתקנה, כגון אם מלח זה, שאם פסול זרות הוא רק שאינה עבודה, יכול כהן לחזור ולמולחה, ואם פוסל הקרבן, שוב אין שייך לתקנה. והביא ראייה מסוגייתנו, שיכול לחזור ולסדר העצים, הרי שלא חל פסול בעצים, ולכן אפשר לתקנה, ולכאורה הוא הדין לשאר עבודות בפסול. אולם כתב שיש לדחות, שעצים שאני, שכשם שאינם נפסלים בטומאה מדאורייתא, כמבואר בתוספות במנחות (כא.), כך אינם נפסלים בעבודת פסול, מה שאין כן שאר עבודות, והניח בצריך עיון.

ג. פורקה זר וסודרה כהן

תמה הבית מאיה, מדוע הזר מפרק, וכי זר קרב לגבי מזבח. ובמקדש דוד (ט"ו, ג') כתב, שלפי דברי המשנה למלך (ביאת מקדש ו', א') שאיסור קריבת זר למזבח אינו איסור עבודה אלא איסור כניסה, אם כן לכאורה גם השהייה שם אסורה, ומדוע פורקה זה, הרי הוא צריך לצאת מיד, ובשלמא אם האיסור בכניסת זר למזבח היה איסור עבודה, מובן שפריקה אינה עבודה כלל, ועל כן אין בזה כל איסור, אבל אם עצם הכניסה אסורה קשה. וכתב לחדש, שגם אם האיסור הוא בכניסה, רק הכניסה עצמה אסורה, אבל אם כבר נכנס אפילו באיסור מותר להשהות, וסיים בצריך עיון.

ד. פורקה זר וסודרה כהן

דעת הנתיבות המשפט בתשובתו לחמדת שלמה (נדפס בחמדת שלמה אה"ע ט"ז) שאימורין שהעלן זר לא ירדו. והקשה עליו החמדת שלמה מהמבואר בסוגייתנו, שזר פורקה, שמאחר ואפילו עצים אם עלו ירדו, הוא הדין אימורין. וכתב הבאר יצחק (או"ח כ"ב), שאין לתרץ שפורקה מהמערכה אבל מניח העצים על המזבח, שהרי אויר המזבח כמזבח, ודאי צריך לפורקם לגמרי מעל גבי המזבח לקרקע, ואם כן לכאורה ראיית החמדת שלמה נכונה. אבל הבאר יצחק כתב לדחות את ראיית החמדת שלמה, שכיון שהכהן יכול לחזור ולסדר את העצים על המזבח, לכך אין שייך לומר בהם שלא ירדו, שהרי אין מורידין מקדושתן במה שמורידן מהמזבח לארץ, מה שאין כן בהקטרת האימורין, שאחר שמשלה בהם האור נפסלו על ידי הקטרת זה, ואין להם עצה שהכהן יחזור ויסדרם, אם נאמר שירדו תהא זו הורדה לקדושתן, וכדין כל הפסולין שעלו על המזבח שלא ירדו.

ה. וכי יש לך עבודה שכשרה בלילה ופסולה בזר

פירש הריטב"א, שהכוונה לפסול שחייבים עליו מיתה, אבל זה ודאי שאברים ופדרים פסולים בזה, שהרי כתוב מפורש (ויקרא ו ב) 'צו את אהרן ואת בניו וכו' היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה'. אולם בלקוטי הלכות (עין משפט ק') דייק ברש"י לא כך, שבקושיית הגמרא 'והרי תרומת הדשן', פירש רש"י שכתוב בו כהונה, ומבואר